

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Vývoj maďarského politického systému po roce
1989**

Martin Koleňák

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy a východoevropská studia

Bakalářská práce

**Vývoj maďarského politického systému po roce
1989**

Martin Kolečák

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Michal Kubát, Ph.D.

Konzultant:

doc. PhDr. Ladislav Cabada, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, květen 2012

.....

Obsah

1	ÚVOD	5
2	KONEC SOCIALISMU, VZNIK NOVÝCH STRUKTUR	7
	2.1 První svobodné volby.....	8
	2.2 Nová demokratická vláda.....	9
3	POLITICKÝ SYSTÉM MAĎARSKA	11
	3.1 Politický režim.....	11
	3.2 Přijetí nové ústavy.....	11
	3.3 Zákonodárná moc (parlament).....	13
	3.3.1. Existence referenda.....	14
	3.4 Výkonná moc (prezident, vláda).....	14
	3.5 Soudní moc.....	15
	3.6 Volební systém.....	16
	3.7 Systém samosprávy, administrativní dělení.....	18
	3.7.1. Místní a regionální samospráva.....	18
	3.7.2. Menšinová samospráva.....	19
	3.8 Stranický systém.....	20
	3.9 Vývoj stranického systému.....	20
4	VOLEBNÍ EXKURS	25
	4.1 2. volební období.....	25
	4.2 3. volební období.....	27
	4.3 4. volební období.....	29
	4.4 5. volební období.....	31
	4.5 6. volební období.....	34
5	ZÁVĚR	38
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	40
7	RESUMÉ	44

1 Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá poměrně, z politického hlediska, novým tématem. Zaměřím se na vývoj politického systému Maďarské republiky po roce 1989, po pádu komunistického režimu ve střední a východní Evropě. Tento rok byl klíčový pro onen region. Odehrávalo se mnoho změn v politickém, ekonomickém i osobním životě lidí. Nejdůležitějším momentem byl pád železné opony, tento pojem vyslovil jako první Winston Churchill ve svém projevu ve Fultonu (Veselý, 2001: 19), a který znamenal pád komunismu v prostoru střední a východní Evropy. Země se začaly transformovat, vznikaly nové politické strany a hnutí, původní komunistické strany se chtěly zbavit minulých hodnot, ekonomika přešla z plánovaného hospodářství na tržní ekonomiku. Socialismus se spolu se Sovětským svazem hroutil. Rokem 1990 definitivně skončilo období komunistické totalitní vlády ve střední Evropě.

Toto téma jsem si vybral z toho důvodu, že mě zajímají okolní státy našeho regionu střední Evropy, ve spolupráci Visegrádské čtyřky, která zastupuje ony čtyři země, konkrétně Českou republiku, Polsko, Slovensko a moji zkoumanou zemi Maďarsko, abych mohl porovnávat vývoj i podmínky vývoje. Jde o to, zda se povedlo maďarskému režimu docílit toho, co po pádu komunismu očekával, v jaké situaci se země nachází v dnešní době a jaké jsou vyhlídky do budoucnosti.

První kapitola se bude věnovat konci socialismu v Maďarsku a vývoji nových demokratických struktur. Jde především o vyjednávání o převzetí vlády od komunistického režimu, diskuzi o vytvoření nového politického systému a co do něj vnést nového. Představím vznik prvních demokratických politických stran. Zmíním se o prvních svobodných volbách v roce 1990 i o vzniku první demokratické vlády. Situace na konci 80. let 20. století už nebyla tak nečitelná, maďarské opoziční elity čerpaly inspiraci z okolních států v podobné situaci, nejvíce pak z Polska a Československa.

Druhá kapitola je rozdělena do více částí, podkapitol. Zde jsem se zaměřil na fungování institucí typických pro demokratické parlamentní republiky. Po pádu socialismu bylo jasné, že se musí změnit celý systém. Bylo potřeba zvolit nový politický režim. Většina nově se rodících zemí změnila nebo přijala novou ústavu, Maďarsko se vydalo cestou její novelizace. Novinkou je pak nově přijatá ústava

začátkem letošního roku. V této kapitole představím tři složky moci. Moc zákonodárnou představující parlament, moc výkonou mající na starosti vláda a prezident a moc soudní s nejvyšším soudem. Popíši jednotlivé funkce těchto institucí, jejich systém volby a pravomoci. Kapitola se dále zabývá volebním systémem, jenž je v Maďarsku svou podstatou velmi ojedinělý. Další podkapitolou je systém místní samosprávy a administrativního dělení země. V této části práce se zmiňuji i o stranickém systému. V jeho vývoji představuji jednotlivé maďarské politické strany, které hrály nebo stále hrajou roli ve stranickém systému země.

Třetí kapitola se zabývá, mnou nazvaným pojmem, volebním exkursem. Jde o jednotlivá volební období, která v Maďarsku byla po roce 1990, po prvních svobodných volbách. Začínám druhými volbami, konanými v roce 1994 a končím současným, již šestým volebním obdobím. Každé volební období trvalo čtyři roky, nikdy nekončilo dříve, to tedy znamená, že se nikdy nekonaly předčasné volby. Politický systém můžeme shodně označit za poměrně stabilní. U každého volebního období se zmíním o výsledku voleb, o sestavení vlády a jejím funkčním období. Podívám se, co se v zemi během jednotlivých období dělo, jak reagovala vláda, jak občané. Jsou zde zmíněny i volby prezidenta, jenž se opakovaly každých pět let, výjimkou je letošní odstoupení prezidenta z funkce. Nová volba pak proběhne během května tohoto roku. Od roku 2004 je Maďarsko členem EU a tudíž na území státu probíhají i volby do Evropského parlamentu. I o nich pojednávám.

Co se týče použité literatury, čerpal jsem z knižních i internetových zdrojů. Knižní tituly mi posloužily hlavně při psaní druhé kapitoly, kde se zmiňuji o politickém systému. Knihy jsou zaměřeny spíše na historické údaje, existuje poměrně málo knih zabývajících se současnou situací v Maďarsku. Mnohé knihy nebo kapitoly knih se opakují. Samozřejmě proto pro moji práci bylo použití zdrojů elektronických, kde se více popisuje politické dění posledních několika let. Jelikož se politická situace stále vyvíjí, za pár dní, měsíců nebo roků může být vše jinak.

2 Konec socialismu, vznik nových struktur

Narůstající problémy ve fungování kádárovského modelu státu blahobytu a zároveň celkové uvolnění společenské atmosféry v 80. letech urychlilo posílení vlivu opozičních hnutí, které se začaly formovat ve druhé polovině 70. let. Dvěma hlavními názorovými proudy v rámci tzv. jinak smýšlejících byla liberálně zaměřená "demokratická opozice" a konservativně a národně zaměřený "lidový" proud. Demokratická opozice se rekrutovala zejména z řad levicových intelektuálů, kteří se rozešli s marxismem; tito lidé často pocházeli z rodin komunistických funkcionářů, část byla židovského původu. Demokratická opozice vystupovala proti kádárovskému režimu především ve jménu lidských práv. V 80. letech se mezi její priority dostalo vytvoření institucí demokratického právního státu. Tzv. lidový tábor tvořili konservativně a národně orientovaní spisovatelé a intelektuálové, pocházející nejčastěji z křesťanské střední třídy. Oni sami nebo jejich rodiče byli po nástupu komunistické moci perseklováni. Základním východiskem jejich kritiky kádárovského režimu byl mravní, kulturní, ekonomický, zdravotní aj. stav národa. Zatímco lidový tábor zdůrazňoval nezávislost, ať politickou, kulturní nebo ekonomickou a pozvednutí národa, vizí liberálů bylo vymanění jednotlivce a občanské společnosti z nadvlády komunistické státní moci a naplnění univerzálně platných lidských práv (Benda, 2003: 55).

Vývoj událostí v Maďarsku nejprve naznačoval, že tam komunistická strana stále ještě měla víc iniciativy než v ostatních zemích střední Evropy, například v Polsku, zatímco opozice byla stále jen v zárodečném stavu. Největší opoziční skupiny, Demokratické fórum a Svobodní demokraté, se začaly organizovat teprve v roce 1987. Jako široké duchovní obrodné hnutí vzniká právě v září 1987 v obci Lakitelek, jihovýchodně od Budapešti, Maďarské demokratické fórum. Odstranění Kádára v květnu 1988 a jeho úmrtí sotva o rok později sice symbolizovaly konec určité epochy, ale ani na straně komunistů, ani na straně opozice se tehdy nevynořily žádné velké osobnosti (Wandycz, 1998: 250).

Nastalo období nestability. V listopadu 1988 se změnilo hnutí radikální opozice Svaz svobodných demokratů (SZDSZ) v legální politickou stranu. K ustavení samostatné politické strany směřoval i Svaz mladých demokratů (Fidesz), založený jako nezávislá mládežnická organizace již v březnu 1988. Počátkem roku 1989 byly

obnoveny některé politické strany z období před nástupem komunistů k moci, například Nezávislá malorolnická strana (FKGP), Křesťanskodemokratická lidová strana (KDNP), Sociálnědemokratická strana a další. Také uvnitř Maďarské socialistické dělnické strany (MSZMP) sílily reformní tendence (Pražák, 2005: 105).

MDF nechtělo být uzavřeným okruhem lidí působících v ilegilitě, naopak se chtělo stát fórem, ne němž by široká veřejnost mohla diskutovat o společenských problémech. Otevřenost fóra dokládá pozvání méně radikálních představitelů liberální opozice a také představitele reformního křídla komunistické Maďarské socialistické dělnické strany. Už na jaře 1989 existovala na politické scéně celá řada subjektů různého zaměření. Tyto subjekty vstupovaly do vzájemných interakcí s vládou MSZMP. Od začátku roku 1989 existoval zákon o svobodě sdružování, ten však ještě neupravoval vznik a činnost politických stran. V zájmu společného postupu při odstraňování socialistického režimu uzavřely opoziční subjekty spojení s označením Opoziční kulatý stůl a vyzvaly MSZMP k jednání u tzv. Národního kulatého stolu. Průběh jednání určovaly návrhy Opozičního kulatého stolu. MSZMP byla zatlačena do defenzívy a třetí strana jednání, oficiálně společenské organizace a hnutí, hrála jen vedlejší roli. Výstupem byly vedle závěrečné politické dohody také legislativní návrhy o činnosti politických stran. Finální zákon byl pak přijat v říjnu 1989. V průběhu jednání Národního kulatého stolu se naplno projevil rozdíl v postojích jednotlivých opozičních subjektů, zejména rozdílná míra jejich radikalismu, respektive ochoty ke kompromisům s MSZMP. Nejradikálnější subjekty, SZDSZ a Fidesz nesouhlasily především s ustanovením zvolení prezidenta republiky, jež měl být zvolen před parlamentními volbami prostřednictvím přímé volby. Jako prostředek k zabránění realizaci dohody zvolily vyhlášení petiční akce za uspořádání referenda, to pro ně skončilo úspěchem. SZDSZ to přineslo významné posílení voličské podpory a naopak pro MDF, které referendum bojkotovalo, se jeví jako chybná strategie. 23. října 1989 byla vyhlášena se souhlasem maďarského parlamentu demokratická Maďarská republika (Benda 2003: 62-64).

2.1 První svobodné volby

První svobodné parlamentní volby se konaly v dnech 25. března a 8. dubna 1990. Voleb se zúčastnilo celkem 28 politických subjektů. Ovšem jen 12 bylo schopno vytvořit regionální kandidátku v dostatečném počtu žup k tomu, aby mohly

ustavit i kandidátku celostátní (viz. volební systém dále). Parlamentní volby přinesly vítězství Demokratickému fóru s celkovým počtem mandátů 165, druhý skončil Svaz svobodných demokratů s 94 křesly, třetí Nezávislá malorolnická strana se 44 mandáty. Čtvrté místo obsadila již přejmenovaná a zreformovaná Maďarská socialistická strana (MSZP) s 33 mandáty, a až na pátém místě skončil Fidesz s pouhými 22 mandáty, Křesťanskodemokratická lidová strana na předposledním místě s 21 mandáty. Do parlamentu se dostalo ještě 7 nezávislých kandidátů. Strany si v parlamentu celkem rozdělily 387 křesel (Benda, 2003: 67).

2.2 Nová demokratická vláda

Po volbách byla sestavena koalice MDF, FKGP a KDNP. Nesourodý kabinet však nebyl schopen prosadit potřebné změny, čímž se oddalovala ekonomická transformace. Politická stabilita byla v Maďarsku vysoká a aktérům se nedařilo změnit status quo, zejména kvůli velké ideologické vzdálenosti. Socioekonomická témata nebyla proto až do roku 1994 hlavním bodem zájmu, strany se více koncentrovaly na vztah k uspořádání, na minulost, křesťanské tradice, školství a postavení menšin (Režňáková, 2009: 32). Předsedou vlády se stal představitel nejsilnější politické strany, Maďarského demokratického fóra, József Antall. Předsedou maďarského národního shromáždění György Szabad a prezidentem republiky byl zvolen Árpád Göncz. Tím byly vytvořeny základní předpoklady pro přechod Maďarska do nové konfigurace Evropy, v níž se začíná prosazovat těsná spolupráce Maďarska, Polska i tehdejšího Československé federativní republiky a jejich úsilí o návrat do evropského společenství. K úspěchům vlády přispěl rozhodný rozchod s minulostí, kdy v červnu 1990 opustila sovětská vojska zemi a zároveň zanikla Varšavská smlouva. Co se týče hospodářské úrovně, Antalova vláda přikládala velký význam odškodnění za majetkové křivdy totalitního režimu nebo znemožnění tzv. spontánní privatizace, která přinášela bývalé komunistické elitě čelné postavení. Ovšem ani jeden z těchto cílů vláda nakonec neprosadila, nebyla úspěšná ani v otázce nepopulárních hospodářských reforem (Pražák, 2005: 106-107). Premiér Antall silně podporoval maďarskou menšinu v sousedních státech. Prohlásil, že chce být premiérem patnácti milionů Maďarů, což situaci při podpoře a rozvoji spolupráce vyostřilo a ztížilo. První neformální setkání zástupců Československa, Polska a Maďarska se uskutečnilo v dubnu 1990 v Bratislavě.

Diskuze se týkala dalšího směřování zemí v otázce integrace do euroatlantických struktur. Iniciativu posléze převzali Maďaři na dalším summitu v Budapešti v únoru 1991, kde dohodli spolupráci a ve městě Visegrád poblíž Budapešti podepsali společnou deklaraci (Nálevka, 2000: 244-245).

Ve vedení koaličních stran byla patrná nechuť k opatřením v zájmu stabilizace hospodářství. První vládu po pádu socialismu lze charakterizovat i krátkým fungováním Pétera Borosse, který převzal křeslo předsedy vlády po smrti Jozséfa Antalla v prosinci 1993. V personální oblasti vláda nedoznala žádných změn, ale z hlediska ústavního vymezení to byla vláda nová. Přestože vládní koalici vytvořili poměrně ideologicky příbuzné strany, jejich představy o konkrétních problémech začaly narušovat soudržnost už během roku 1990. Na to vláda nebyla připravena, protože se neopírala o koaliční dohodu, která by stanovovala vyjednávací mechanismy a nástroje řešení rozporů. Problematickým členem byla hlavně FKGP, která neustále vyhlašovala nová ultimáta a hrozila odchodem z koalice. Ovšem ani postoj strany nebyl jednotný. Vedení strany požadovalo odchod z koalice, zatímco poslanecká frakce byla pro setrvání. Nakonec se vedení strany rozhodlo své poslance vyloučit ze strany a vystoupit z koalice. Nová poslanecká frakce (EKGP) ale nadále podporovala vládní koalici, takže se obě vlády, jak Antalova, tak Borossova, opíraly o parlamentní většinu. Nejméně výraznou stranou koalice i celého parlamentního stranického systému byla KDNP (Benda, 2003: 69-71).

3 Politický systém Maďarska

V této kapitole představím vývoj politického systému po pádu komunismu v Maďarsku. Budu se zabývat procesem výběru politického režimu, procesem přijetí nové ústavy i volebního systému. Podívám se, jak v zemi funguje legislativa, exekutiva i jurisdikce. Představím tedy parlament, prezidenta a vládu i soudnictví. Větší podkapitolou bude i maďarský stranický systém s konkrétními stranami politického života.

3.1 Politický režim

Po pádu starého režimu bylo jasné, že bude potřeba zvolit si režim nový. V některých státech bylo možné pozorovat opatrné pokusy o demokratizaci nebo liberalizaci politického uspořádání ještě před rokem 1989. Byly to ovšem změny dílčí, které neznamenal jeho přeměnu. K těmto změnám docházelo tváří v tvář sílící krizi komunistických politických systémů. Právě v Maďarsku v roce 1987 došlo k novele ústavy, která přinesla omezení kompetencí vlády ve prospěch parlamentu, konkrétně v otázce odebrání možnosti vydávání dekretů s mocí zákona. Přejdeme o pár let dále, k samotné volbě režimu. Nejčastější formou demokratického politického systému byl v zemích střední Evropy režim podobný parlamentarismu, nejvíce se mu blížící, který byl zaveden i v Maďarsku. Jeho forma nebyla nijak deformována, jako v jiných postkomunistických státech. Dá se říci, že Maďarsko je, spolu s Českou republikou, jedinou konsolidovanou demokracií s parlamentním režimem. Po roce 1989 byla největší snaha učinit nový režim po dlouhých letech totality co nejdemokratičtější, dát občanům možnost podílet se na politice. Volba systému vyplynula ze složitého politického vývoje přechodu k demokracii. Ten maďarský vzešel z jednání u trojhranného stolu, jednáním zástupců komunistické strany, opozice a společenských organizací a hnutí (Kubát, 2003: 33, 36-39).

3.2 Přijetí nové ústavy

Před všemi evropskými komunistickými zeměmi, tedy i před Maďarskem stála

otázka přijetí nové ústavy nebo její zásadní revize. V Maďarsku šli zcela odlišnou cestou než v jiných postkomunistických zemích. Rozhodli se o pouhou novelizaci ústavy komunistické. Maďarsko tak v roce 1989 novelizovalo ústavu z roku 1949. Země před rokem 1949 neměla psanou ústavu. Za výjimku můžeme považovat krátké období komunistického experimentu, tzv. Maďarskou republiku rad v roce 1919 (Kóntler, 2008: 613). Ovšem tato novelizace ústavy byla tak rozsáhlá, že se v podstatě jednalo o ústavu zcela novou. Ze 78 paragrafů zůstalo beze změn pouhých 8. Dalších 59 paragrafů se změnilo úplně, 11 jich bylo částečně změněno a nových přibýlo 29. Počet kapitol tak stoupl z 9 na 15. Novelizace ústavy vstoupila v platnost 23. října 1989. Prošla schválením Ústředního výboru MSZMP spolu s dalšími demokratizačními zákony. Maďarská republika se z hlediska ústavnosti stala pluralitní parlamentní demokracií (Kubát, 2003: 34-36).

Otázka přijetí nové ústavy se na politické scéně objevovala i nadále. Nejdále dospěly přípravy paragrafového znění v letech 1995-1997. Po vypracování koncepce ústavy speciálním parlamentním výborem proběhla na jaře 1996 celospolečenská diskuse o této koncepci. Projekt byl po zapracování připomínek předán parlamentnímu plénu k odhlasování, ten ovšem návrh nepřijal a muselo být zpracováno nové znění návrhu. Nové pozměňovací návrhy se podařilo znovu přijat, dvoutřetinovou parlamentní většinou, nicméně nebyly naplněny podmínky širokého konsensu, protože poslanci FKGP a KDNP hlasovali proti a poslanci MDF se zdrželi hlasování. Výbor byl i přesto pověřen vypracováním paragrafového znění návrhu, ale jeho práce vážla, hlavně proto, že se téma stáhlo z centra pozornosti politických stran. Výbor dokončil svoji práci začátkem roku 1998, výsledek už však nebyl předložen plénu, protože na jeho projednání nezbyl před parlamentními volbami čas. Po tomto neúspěšném pokusu maďarská politická reprezentace upustila od vytvoření nové ústavy na několik dalších let (Benda, 2004a: 218-219). A milníkem pro maďarskou ústavu můžeme označit rok 2011. Konkrétně 18. dubna 2011, kdy maďarští poslanci schválili novou ústavu, nahradí tak základní zákon země z roku 1949. Hned po schválení se stala terčem kritiky na domácí i zahraniční politické scéně kvůli nacionalistickým prvkům. Ústava byla přijata jen hlasy konzervativců pod taktovkou premiéra, která má v zákonodárném sboru potřebnou dvoutřetinovou většinu¹. Vlna kritiky zazněla i z Evropské komise, která zahájila proti Maďarsku kvůli

¹ Maďarský parlament schválil novou konzervativní ústavu. *České noviny.cz, Portál ČTK*. Online na: http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/maarsky-parlament-schvalil-novou-konzervativni-ustavu/625348&id_seznam=809, 4.2.2012.

kontroverzním ústavním změnám právní kroky a dala mu ultimátum, než ho pošle před Soudní dvůr EU. Otázka je stále nevyřešena, i když oficiálně vstoupila ústava v platnost 1. ledna tohoto roku².

3.3 Zákonodárná moc (parlament)

Parlament je základním a nepostradatelným orgánem každého demokratického státu. Typ parlamentu není v Maďarsku ovlivněn faktory jako jsou velikost státu nebo vnitřní struktura. Národní shromáždění Maďarské republiky je jednokomorové, platí zde unikameralismus, neexistuje horní komora, jen dolní. Důležitá je jeho funkce. Ten maďarský disponuje hlavními funkcemi, kterými jsou: ústavodárnost (schvalování změn ústavy), zákonodárnost (schvalování zákonů včetně schvalování státního rozpočtu, ratifikace mezinárodních smluv, rozhodování o vyhlášení válečného stavu a o uzavření míru), kontrola (hlavně ve vztahu k vládě) a kreativní kompetence (jmenování prezidenta, premiéra, soudců ústavního soudu, předsedy nejvyššího soudu, dvou ombudsmanů nebo šéfa státní kontroly). Oficiální název maďarského parlamentu zní Országgyűlés. Počet členů dolní komory činí 386. Délka volebního období byla stanovena na 4 roky a zástupci se volí přímo ve všeobecných volbách smíšeným volebním systémem (viz zvláštní kapitola) Parlament zasedá dvakrát do roka na jarní a podzimní řádné schůzi. Mimořádné zasedání nebo mimořádnou schůzi musí předseda parlamentu svolat na písemnou žádost prezidenta, vlády nebo pětiny poslanců (Kubát, 2003: 54-57). Ve fungování parlamentu hrají významnou roli stále parlamentní výbory, jejichž struktura kopíruje rozdělení vládních resortů. Význam postavení výborů je dán jejich pravomocemi v rámci legislativního procesu. Mají tedy právo zákonodárné iniciativy. Na základě volebních výsledků, respektive velikosti jednotlivých parlamentních frakcí se odvíjí i obsazení parlamentních výborů poslanci a další legislativní záležitosti a privilegia. To znamená, že nezávislí poslanci, kteří nejsou členy poslaneckých klubů nemají téměř žádnou moc. Charakteristikou parlamentu je jeho rozpustitelnost před vypršením funkčního období na základě jeho vlastního rozhodnutí nebo na základě rozhodnutí prezidenta republiky specifikovaných v ústavním článku. Po rozpuštění musí být

² EU dává Maďarsku měsíční ultimátum. Pak ho kvůli nové ústavě pošle před soud. *Ihned.cz*. Online na: <http://zpravy.ihned.cz/svet-stredni-evropa/c1-54444990-eu-dava-madarsku-mesicni-ultimatum-pak-ho-kvuli-nove-ustave-posle-pred-soud>, 4.2.2012.

vypsány předčasné volby (Fröhlichová, 2009: 32).

3.3.1 Existence referenda

Maďarský ústavní pořádek má vedle výkonu moci zákonodárné prostřednictvím volených zástupců také formu přímého hlasování instituci referenda, zákonem z roku 1989, novelizován v roce 1997 a 2011. Předmětem referenda mohou být otázky týkající se pravomocí parlamentu kromě státního rozpočtu, daní a poplatků, povinností vycházejících z platných mezinárodních smluv, otázek zřizování, transformace a rušení institucí, rozpouštění parlamentu, vládního programu a mnohých jiných. Podle Ústavy existuje referendum závazné a konzultativní. Vypsání referenda je povinné, pokud se pro něj vysloví svým podpisem alespoň 200 000 občanů s aktivním volebním právem. Výsledek takového referenda je pro parlament závazný. Konzultativní referendum se vypisuje na základě iniciativy prezidenta, vlády třetiny poslanců nebo alespoň 100 000 občanů s aktivním volebním právem. Výsledek je platný tehdy, je-li překročena 50 % hranice účasti oprávněných voličů (Benda, 2004b: 67-68). Jinou formou přímé účasti voličů na legislativním procesu byla pak závazná petiční akce neboli lidová iniciativa. S tou se ale v nové ústavě již nepočítá.

3.4 Výkonná moc (prezident a vláda)

Výkonná moc je v Maďarsku v rukou prezidenta a vlády. Existuje zde dualistická exekutiva, moc je rozdělena na dvě části. Na jedné straně hlava státu, na druhé vláda v čele s premiérem. Za dob komunismu úřad prezidenta neexistoval, zavedla se kolektivní hlava státu. Individuální hlava státu byla znovu zavedena až v souvislosti s reformami a pádem komunismu. Otázka prezidenta a jeho volby byla v Maďarsku velmi ožehavým tématem při rozhovorech o dalším vývoji země. Politické strany SZDSZ a Fidesz totiž nesouhlasily s volbou prezidenta před koncem roku 1989. Reálnou šanci na zvolení měl v té době reformista z řad MSZMP Imre Pozsgay. Obávali se, že pokud by vládl dalších 5 let představitel MSZMP, navíc s mandátem z přímé volby, pak by byly dlouho očekávané politické změny jen polovičaté. Strany tak vyhlásily petiční akce za uspořádání referenda, kde byla

nastolena otázka o volbě prezidenta, tedy přesněji o jeho zvolení až po zvolení nového parlamentu. Odpovědi voličů pro a proti nebyly až tak rozdílné, 50,07 % zúčastněných se vyslovilo kladně (Benda, 2003: 63). Postavení prezidenta je ze systémového hlediska určeno způsobem volby a rozsahem a kvalitou jeho kompetencí. Maďarský prezident je volen parlamentem v tajných volbách, nikoliv občany, jedná se tedy o nepřímou volbu hlavy státu. Funkční období je pětileté, s možností jednoho znovuzvolení. Pokud prezident nemůže z jakýchkoliv důvodů vykonávat svoji funkci, je zastupován předsedou parlamentu. Z hlediska odpovědnosti, je prezident odpovědný ústavně ve všech případech. Prezidenti jsou většinou politicky neodpovědní, ale jistou formu politické odpovědnosti můžeme najít právě v maďarské Ústavě. Rozsah kompetencí maďarského prezidenta není až tak velký. Má hlavně zákonodárnou iniciativu a může vetovat zákony. Omezenou kompetenci má například v rozpouštění parlamentu nebo změnách ve vládě. Co vyložení nesmí, je vydávání dekretů s mocí zákona. Prezident vyjadřuje jednotu národa a zajišťuje demokratické fungování státu (Kubát, 2003: 58-59).

Vláda nese politickou zodpovědnost, je zodpovědná parlamentu a vychází z jeho většinové podpory. Skládá se z předsedy vlády a ministrů. Ministry jmenuje a odvolává prezident republiky na návrh předsedy vlády, premiéra volí parlament nadpoloviční většinou hlasů na návrh prezidenta. Ústava neupravuje míru pravomocí prezidenta při jeho výběru premiéřského kandidáta. Většinou se jedná o lídra vítězné strany voleb. Schválí-li parlament premiéra, je zároveň schválena i podpora vlády. Vláda je ustavena jmenováním ministrů, kteří skládají slib před poslanci. Odpadá zde povinnost dalšího předstoupení před parlament se žádostí o důvěru. Ve struktuře výkonné moci existuje princip tzv. konstruktivního vota nedůvěry. To znamená, že návrh na vyslovení nedůvěry předsedovi vlády může podat jedna pětina poslanců parlamentu, přičemž součástí návrhu musí být jméno nového kandidáta na post předsedy vlády (Fröhlichová, 2009: 28-32). Maďarský parlamentní režim lze označit za systém se silným postavením premiéra. Silné postavení předsedy vlády se odráží v institucionálním řešení vládního aparátu, nerovnost můžeme vnímat jen v pozici mezi premiérem a jeho kabinetem, nikoli mezi ministry samotnými. Premiérovi je podřízený Úřad předsedy vlády, který svou strukturou kopíruje strukturu vládních resortů (Benda, 2004a: 227).

3.5 Soudní moc

Nedílnou součástí každého demokratického systému je bezesporu nezávislý soudní systém. Speciálním soudním orgánem je Ústavní soud. Maďarský Ústavní soud totiž stojí mimo všechny legislativní, exekutivní či soudní orgány. Pro Ústavní soud se lze vymezit několik pravomocí, kterými disponuje. Jde o výklad ústavy a ústavních zákonů, kontrola ústavnosti zákonů a kontrola ústavnosti a zákonnosti podzákoných předpisů, kontrola souladu zákonů s mezinárodními smlouvami, kontrola souladu mezinárodních smluv s ústavou, rozhodování o ústavních stížnostech fyzických a právnických osob či rozhodování kompetenčních sporů. Výčet pravomocí maďarského Ústavního soudu je poměrně velký, jeho postavení lze označit jako silné. Ústavní soud v Maďarsku čítá 15 členů, ústavní soudce jmenuje parlament, předsedu soudu volí sami ústavní soudci. Délka mandátu člena ústavního soudu činí 12 let s možností 1 znovuzvolení. Soudci ústavního soudu nemohou být členy politických stran a nemohou vyvíjet žádnou jinou politickou aktivitu (Kubát, 2003: 60-61). Nově přijatá ústava začátkem roku změnila i Ústavní soud. Jednak ve zvýšení počtu členů o 4, ale za sporné je především označováno omezení pravomocí ústavního soudu, který nově nebude mít právo posuzovat fiskální a daňovou legislativu. Rozhodovat o ní bude moci jen tehdy, když státní dluh překročí 50 % hrubého domácího produktu³. Podle Ústavy vykonávají moc soudní Nejvyšší soud Maďarské republiky, soudní tabule (odvolací soudy), Soud pro hlavní město a župní soudy, místní soudy a pracovněprávní soudy. Nejvyšší soud jakožto nejvyšší orgán soudní moci má za úkol zajišťovat jednotu právní praxe a jeho rozhodnutí v této oblasti jsou pro všechny soudy závazná. Předsedu Nejvyššího soudu volí parlament na návrh prezidenta republiky, k jeho zvolení je potřebná dvoutřetinová většina všech poslanců (Benda, 2004a: 229).

3.6 Volební systém

V rámci volebního systému existoval rozpor mezi odstupující komunistickou mocí, která prosazovala většinový volební systém a protikomunistickou opozicí, která

³ Maďarský parlament schválil novou konzervativní ústavu. *České noviny.cz, Portál ČTK*. Online na: http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/maarsky-parlament-schvalil-novou-konzervativni-ustavu/625348&id_seznam=809, 10.2.2012.

podporovala proporční volební systém. Podoba volebního systému byla dohodnuta během rozhovorů u - již zmiňovaného - trojhranného stolu (Benda, 2003: 65). Maďarsko si zvolilo velmi složitý volební systém, tzv. supersmíšený. 386 poslanců se volí systémem kombinující poměrné a většinové prvky. 152 mandátů se rozdělují poměrným způsobem na základě Hagenbach-Bischoffovy matematické metody sčítání hlasů ve 20 regionálních vícemandátových obvodech na regionální stranické kandidátce. Číslo 152 vyjadřuje maximální počet mandátů, které je možné obsadit z regionálních kandidátek, ale mandáty, které se stranám přidělují za hlasy odevzdané pro strany, jež nepřekročí pěti procentní volební klauzuli, se obsazují z kandidátek celostátních. Dalších 176 poslanců je voleno systémem absolutní většiny ve dvoukolové variantě v jednomandátových volebních obvodech. V prvním kole získá kandidát mandát tehdy, získá-li nadpoloviční většinu hlasů. Volební účast zde musí být větší než 50 %. V případě, že v prvním kole není nikdo zvolen, koná se kolo druhé, kam postupují ti kandidáti, kteří získali v prvním kole alespoň 15 % hlasů, nejméně však tři. Ve druhém kole stačí ke zvolení prostá většina hlasů s požadavkem minimální 25 % volební účasti. Zbýlých 58 mandátů tvoří vyrovnávací proporční prvek. Tyto mandáty jsou přerozděleny z celostátních kandidátek podle d'Hondtovy matematické metody volebního dělitele. Jsou to hlasy, které nevedly k obdržení mandátů v předchozích dvou způsobech volby, hlasy tedy nepropadnou⁴. Pro kandidaturu jednotlivců a stran na jednotlivých úrovních volebního systému jsou stanovena určitá pravidla. Pro kandidaturu v jednomandátovém obvodu se vyžaduje sesbírání 750 oprávněných podpisů voličů daného obvodu. Pro ustanovení regionální kandidátky je stanovena podmínka, že politická strana musí svými kandidáty obsadit alespoň čtvrtinu jednomandátových volebních obvodů na území daného regionálního obvodu. Ustavení celostátní stranické kandidátky je podmíněno ustavením alespoň sedm regionálních stranických kandidátek. Maďarský supersmíšený volební systém svými většinovými prvky zvyhodňuje velké strany před menšími. Vítězným stranám přiděluje větší podíl mandátů než kolik by odpovídalo jejich zisku na stranické kandidátce. Menší strany také znevýhodňuje v případě podmínek ustavování kandidátů a kandidátních listin i pěti procentní volební klauzulí. Tento volební systém lze hodnotit jako nástroj účinný proti fragmentaci stranického systému. Aktivní volební právo pro volby do parlamentu, místních samospráv, menšinových samospráv, stejně jako právo na účast v celostátním nebo místním

⁴ Typologie volebních systémů. *Strany a volby*. Online na: <http://www.stranyavolby.cz/cs/volebni-systemy/?monthOffset=7>, 11.2.2012.

referendu náleží podle Ústavy všem zletilým maďarským občanům žijícím na území Maďarska, s výjimkou osob s omezenou právní způsobilostí, osob vykonávajících pravomocným rozsudkem vyměřený trest odnětí svobody či osob podstupujících pravomocně nařízenou nucenou ústavní léčbu. Volební právo je dále omezeno podmínkou, že se občan musí nacházet v den voleb na území státu (Hloušek, Kopeček, Šedo, 2011: 180-183).

3.7 Systém samosprávy, administrativní dělení

Maďarsko je unitární stát s určitou mírou decentralizace státní správy. Lze tedy pozorovat dva hlavní typy samosprávy, kterými jsou samospráva místní a regionální a samospráva menšinová. Mimo těchto dvou, se do správy různých oblastí zapojují také samosprávy profesní, jako samospráva soudcovská nebo lékařská komora a další jiné (Benda 2004b: 69). Z hlediska administrativního dělení je země rozdělena na 19 žup (krajů) a území hlavního města. Župy se dále dělí na okresy, hlavní město na 24 obvodů. Speciální postavení, podobné jako u žup, má pak ještě přes 20 měst. Jsou to města s počtem obyvatel přesahující 50 tisíc. V dnešní době evropského dělení, existují také správní jednotky označované jako NUTS II. Tyto jednotky představují 7 regionů založených na základě stávajícího rozdělení sloučením zpravidla 3 žup. Mezi tyto regiony patří například Střední Maďarsko, Západní Zadunají nebo Jižní Alföld (Kéglér, 2003: 121).

3.7.1 Místní a regionální samospráva

Územní správa je označována jako dvouúrovňová, místní a krajská. Zákon o místní samosprávě vymezuje její základní práva, typy, povinné funkce a ekonomickou základnu jejich fungování. Skládá se z místních samospráv obcí a měst a župních samospráv. Speciální samosprávu vykonává hlavní město a obvody hlavního města. Mezi samosprávami neexistují žádné hierarchické vztahy (Fröhlichová, 2009: 27). Místní a župní zastupitelstva i starostové obcí, měst a obvodů hlavního města jsou voleni na 4 - leté funkční období. Starostové obcí a měst jsou voleni přímo obyvateli těchto měst. Zajímavostí je, že úspěšný kandidát (tedy ten, který získal nejvíce hlasů a který se stává starostou) zároveň získává mandát

člena obecního zastupitelstva, kterému následně předsedá. Starosta reprezentuje obec navenek a odpovídá za výkon správních i samosprávných kompetencí. V obcích, které mají méně než 3 tisíce obyvatel starostové vykonávají svou funkci vedle hlavního zaměstnání. Pouze ve větších obcích provádějí starostové svou funkci na plný úvazek a jsou za tím účelem uvolňováni. Obecní zastupitelstva jsou voleny komplikovanějším způsobem. V obcích s populací do 10 tisíc obyvatel jsou poslanci voleni v jednomandátových volebních obvodech. Mandát poslance obecního zastupitelstva získává ten kandidát, který získá v dané volbě nejvíce platně odevzdaných hlasů. V obcích, jejichž populace přesahuje hranici 10 tisíc obyvatel, je většina poslanců obecních zastupitelstev volených v jednomandátových volebních obvodech. Zbývající mandáty se rozdělují podle takzvané kompenzační kandidátní listiny (poměr mandátů rozdělovaných podle volby v jednomandátových obvodech a podle kompenzační kandidátní listiny je 16:11). Pro tuto volbu se používá volební systém prosté většiny a není zde stanovena minimální volební účast (Klimovský, 2010: 46-48). Místní i župní samosprávy disponují širokými rozhodovacími pravomocemi. Finanční samostatnost je ovšem omezena na centrálním přerozdělování veřejných finančních prostředků. Do sféry místní samosprávy mj. patří provozování mateřských a základních škol (včetně platů učitelů), poskytování dalšího veřejného vzdělávání, knihovny, podpora sportu, zajištění základní lékařské a sociální péče, správa hřbitovů, likvidace odpadu, veřejná prostranství, územní rozvoj, ochrana životního prostředí, zásobování vodou, kanalizace, protipovodňová prevence, veřejné komunikace, osvětlení, profesionální požární ochrana (týká se pouze měst), veřejný pořádek a civilní obrana. Naopak do sféry krajské samosprávy patří střední školy, učiliště a vyšší školy, muzea, veřejné vzdělávání, práva dětí a mládeže, sportovní organizace. Patří sem také vzdělávání a péče o postižené děti, nadstandardní zdravotnictví sociální služby. Rovněž regionální rozvoj, ochrana životního prostředí, rozvoj turistiky a péče o informační systémy. Samosprávy vlastní majetek, se kterým mohou svobodně nakládat⁵.

3.7.2 Menšinová samospráva

Tato samospráva slouží etnickým a národnostním menšinám žijícím na území Maďarska. Dává jim právo ustavovat místní a celostátní samosprávu. Menšinové

⁵ Financování samosprávy v Maďarsku. *Deník veřejné správy*. Online na: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=114376>, 12.2.2012.

samosprávy jsou voleny přímo v obcích, kde vytvoření iniciuje alespoň pět občanů stejné národnosti. Funkční období je jako u jiných čtyřleté a volby se konají ve stejný den jako volby do místních a župních samospráv. Pro volby se uplatňuje stejný princip prosté většiny. V jedné obci může být více menšinových samospráv, ale občan může volit jen do jedné z nich. Menšinové samosprávy si zvolili Arméni, Bulhaři, Chorvaté, Němci, Poláci, Romové, Rumuni, Rusíni, Řekové, Slováci, Slovinci, Srbové a Ukrajinci. Menšinové samosprávy se mohou obracet na orgány státní správy a požadovat informace, předkládat návrhy nebo vznášet připomínky. Úřady mají povinnost na tato podání reagovat. Samosprávy mají v kompetenci zřizovat místní vzdělávací a kulturní centra, vypisovat výběrová řízení a podobně (Benda, 2004b: 70-71).

3.8 Stranický systém

Systémy politických stran bývají úzce spjaty s volebními systémy, které do velké míry určují jejich podobu. V Maďarsku existuje multipartismus, tedy systém více než dvou stran, který kolísá mezi umírněným a extrémním multipartismem. Znamená to, že systémy sice obsahují velký počet stran, ale spíše v nich převládají dostředivé tendence mezistranické rivality. Nezformoval se zde systém velkých stran, jako je tomu jinde na Západě, neexistuje totiž systém s dominantní stranou v dlouhodobé perspektivě. Politické strany jsou většinou slabé, jednak z hlediska organizačně-členské stránky a především z hlediska napojení na dané segmenty společnosti. Vznikají tak spojení stran, která jsou krátkodobá a stranám se nedaří vytvářet si svá pevná voličská zázemí. Ovšem stranický systém prochází přirozeně vývojem, a tak při jejich charakterizování je potřeba zachovávat opatrnost (Kubát, 2003: 77-78). Politické strany jsou přirozeně hlavními aktéry politického života od roku 1989. Byly centrem dění již v průběhu procesu přechodu k demokracii. Získání zásadní úlohy stran v politickém systému nebylo doprovázeno výrazným pronikáním politických stran do veřejného života a státní správy, dokladem je mimojiné i nízký počet členů stran v Maďarsku. Stranický systém můžeme považovat od roku 1989 za stabilní. Ovšem za stabilitou počtu parlamentních stran se skrývá značný přesun stranické podpory (Benda, 2004a: 232).

3.9 Vývoj stranického systému

V rámci utváření maďarského stranického systému byly nejdůležitějšími politickými stranami MSZP, SZDSZ, Fidesz, MDF, FKGP, KDNP, MIÉP. Mezi novější politické strany můžeme následně zařadit JOBBIK a LMP. Jednotlivé strany zde ve stručnosti představím. Začnu MSZP. Maďarská socialistická strana vznikla jako nástupnická strana někdejší komunistické Maďarské socialistické dělnické strany 7. října 1989. Stranu můžeme považovat za velkou a tradiční stranu s mnoha platformami. MSZP se někdy zdá být opoziční, a to nejen na ideologické úrovni, ale také na stranické úrovni, a to hlavně vůči centralizované a velmi mladistvé straně Fidesz. Strana má silné a stabilní sociální zázemí (Kéglér, 2003: 125). Svou orientací se strana přibližuje k západoevropským sociálním demokraciím. Po svém vzniku kladla důraz na vytvoření tržního hospodářství a na prvek společenské solidarity. Strana se v roce 1989 vyslovila pro rozpuštění Varšavské smlouvy, ale i NATO, později se ovšem přiklonila k myšlence vstupu země do NATO. Hlavním politickým spolupracovníkem je strana SZDSZ, se kterou tvořila koalici (Benda, 2001: 40-44). Program strany se v posledních letech snaží být omlazován, aby zaujal i jinou vrstvu obyvatelstva. Strana prošla úspěšnou transformací v moderní sociální demokracii, a je tak hlavní silou levé části stranického systému. Profiluje se tedy jako moderní, levicově orientovaná, liberální, sociálně-demokratická strana evropského typu, která je proevropsky orientovaná. V posledních volbách ztratila téměř polovinu voličské základny, obsadila 59 ze 386 křesel. Předsedou strany je v současnosti Attila Mesterházy⁶.

Důležitou stranou ve stranickém systému je bezpochyby i Fidesz- Maďarská občanská unie (Fidesz- MPS). Začátkem 90. let založena jako liberální strana, poté výrazný posun ke konzervatismu a národní a křesťanské orientaci. Ztratila již svůj generační charakter mládežnické organizace. Strana byla založena 30. března 1988 jako opoziční skupina prosazující radikální změnu režimu a racionální role státu. Byla zde silná kritika druhé porevoluční vlády v čele s MSZP a SZDSZ (Benda, 2001: 40-41, 48-52). Dřívejší názvy strany zněly Svaz mladých demokratů nebo Maďarská občanská strana. Název Unie získala až v roce 2003. Jedná se o hlavní uskupení na pravé části stranického spektra a patří k jedné ze dvou dlouhodobě nejsilnějších

⁶ Maďarsko, Vnitropolitická charakteristika. *Ministertvo zahraničních věcí České republiky*. Online na: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/madarsko/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html, 27.2.2012.

stran maďarského stranického systému a nejsilnější strany vládní koalice po roce 1998. Od pravostředové strany zastávající liberální hodnoty při svém založení se výrazně posunula směrem ke konzervativní pravici, zejména v důsledku vývoje své politiky v národních otázkách a ve snaze sjednotit a získat pravicové voliče. Navzdory deklarované pravicové orientaci vykazuje jeho praktická politika řadu výrazně levicových až populistických prvků. Strana je vedena výraznou, politicky ambiciózní osobností Viktora Orbána⁷.

Svoji největší slávu už má za sebou Křesťanskodemokratická strana lidová (KDNP). Konzervativní strana, jenž se během 90. let ocitla na okraji politického spektra v důsledku příklonu jejího vedení k radikalismu a populismu. Křesťansko demokratická lidová strana, tradiční pravicová strana stavějící na křesťanských hodnotách, rodině a národu, ovšem s rétorikou posílení vlivu církve ve státě. Předseda Zsolt Semjén je považován za kontroverzní osobu se silným sklonem k populizmu. V roce 1997 došlo k rozštěpení strany a přechodu části představitelů do Fidesz, kde působí jako samostatná platforma. Voleb v roce 2006 a 2010 se strana zúčastnila v alianci s Fidesz. V parlamentu obsadila 36 křesel⁸.

Podobně jako KDNP i Maďarské demokratické fórum (MDF) ztratilo svoji funkci. Další konzervativní, křesťansky a národně orientovaná strana, vůdčí síla pravice v 1. polovině 90. let se stala jedním z hnacích motorů pádu komunismu v Maďarsku. Jako plnohodnotná politická strana vzniká 24. 6. 1989. Její politický program po roce 1990 kladl zejména důraz na národní a křesťanskodemokratické hodnoty. Významná byla i podpora zemědělství formou rodinného hospodářství. Ve volebním programu se objevila hesla „pořádek, bezpečnost, bohatství“. Dbala také na ochranu jazyka a zdůrazňovala reprezentaci zájmů všech Maďarů žijící v zahraničí nebo kulturní rozměr integrace do EU, která nesmí vést ke ztrátě národní identity a musí reprezentovat národní zájmy (Horáček, 2005). Velkým neúspěchem byly pro stranu volby v roce 2010, po kterých se stala nejsilnější mimoparlamentní stranou. Dne 8. dubna 2011 se přejmenovala na "Jólét és Szabadság Demokrata Közösség" (zkráceně JESZ, v češtině Demokratické společenství prosperity a svobody), předsedou strany byl zvolen Zsolt Makay⁹.

⁷ Fidesz-MPP. *National populism in the countries of Visegrad, The Visegrad Fund*. Online na: <http://v4nationalism.eu/database/fidesz-mpp-fiat>, 27.2.2012.

⁸ Viz. poznámka č. 5., 27.2.2012.

⁹ MDF now officially consigned to history. *Politics.hu*. Online na: <http://www.politics.hu/20110412/mdf-now-officially-consigned-to-history/>, 28.2.2012.

Dnes již neexistující stranou je i Nezávislá malorolnická strana (FKGP). V 1. polovině 90. let reprezentovala zájmy drobných a středních podnikatelů, pracovala i v oblasti zemědělství. Základem byla nedotknutelnost soukromého vlastnictví. Prosazovala například na přechodnou dobu zavést trest smrti, prosazovala přímou volbu prezidenta, dvoukomorový parlament a volební právo pro Maďary žijící v zahraničí. V integraci odmítala přejímání západních struktur (Benda, 2001: 55-57). Profilovala se tedy jako konzervativní, křesťansky a národně orientovaná strana s populistickými názory. Nikdy ale neměla nijak výrazný vliv. Snažila se s dočasnými úspěchy o postavení strany pro všechny (tzv. catch-all party), čímž by zaujala více voličů. Historie této strany byla doprovázena vlnami vnitřních rozporů a štěpení. Poslední vlna v roce 2001 vedla k jejímu rozkladu (Benda, 2004a: 233-234).

Zdá se, že většina tradičních politických stran z 90. let se odsouvá do ústraní. Příkladem je i Svaz svobodných demokratů (SZDSZ). V období přechodu k demokracii se vyznačovala radikálním antikomunismem, šlo o představitele tábora tzv. západníků, tedy liberálního proudu. V polovině 90. let došlo ve straně k vyprofilování a střetu dvou ideologických proudů: pravicovějšího a levicovějšího. Sociální smýšlení nakonec vyhrálo a posunulo stranu více doleva. Strana je hlavním koaličním partnerem MSZP. Jde o jedinou relevantní stranu představující liberální proud, ač středo-levicově zaměřeného, tzv. sociálního liberalismu (Fröhlichová, 2009: 42-43). Strana má voličskou základnu především ve velkých městech. V roce 2000 se neúspěšně pokoušela o vytvoření třetího pólu stranického systému v podobě liberalismu. Pro Svaz svobodných demokratů (SZDSZ) je charakteristický negativní postoj ke starému socialistickému režimu a také tlak na radikální reformy jako je třeba změna volebního systému, přímá demokracie a to v některých otázkách i za použití internetu, daňová reforma a privatizace v některých strategických odvětvích. Od roku 2002 byla koaličním partnerem MSZP, v březnu 2008 se strany rozešly. Do voleb 2010 šla strana pod křídly MDF s níž měla i společnou kandidátku. Obě strany nakonec zůstaly mimo parlament, volební podpora strany klesá¹⁰.

Prvním impulsem pro vznik radikálních stran v Maďarsku se stala Strana maďarské pravdy a života (MIÉP). Radikálně nacionalistická strana vzniklá odštěpením od MDF v roce 1993. Stranu lze označit za antisystémovou. Prezentuje se jako strana národního radikalismu, požaduje především revizi hranic, ochranu vnitřního trhu, přijmout křesťanské učení jako závaznou normu a také neutralitu

¹⁰ Viz. poznámka č. 5., 28.2.2012.

Maďarska. Staví se proti globalizaci, proti kapitalismu volné soutěže a při integraci byla proti vstupu Maďarska do NATO. Udržuje kontakt s francouzskou Národní frontou a jinými příbuznými organizacemi (Benda, 2001: 41, 56-57). Prioritou strany je obnovení politické jednoty maďarského národa. Kriticky pohlíží i na vnitřní stav EU. Strana MIÉP odmítá nálepku jako strana xenofobní a extrémistická, ale její projevy tyto přívlastky potvrzují. Od jejího založení je předsedou stále István Csurka. Po volbách v roce 2010 zůstala mimo parlament¹¹.

Další radikální stranou působící v Maďarsku je Hnutí za lepší Maďarsko (JOBBIK). Krajně pravicová strana charakterizovaná xenofobní, protiromskou a antisemitskou rétorikou, antiglobalistickými postoji a sociálně laděným populismem. Strana konstantně brojí proti romské zločinnosti, pronikání židovského kapitálu, morálnímu úpadku charakterizovanému šířením homosexuality, nechybí ani výroky popírající holocaust. Nosným tématem strany je nostalgie po velkém Uhersku. Předsedou je Gábor Vona, který je rovněž předseda spolku Maďarská garda, která byla v prosinci 2009 pravomocně soudně rozpuštěna. V dubnových volbách se poprvé dostala do parlamentu a stala se 3. nejsilnější stranou se ziskem 47 křesel. Překvapivě získala i 3 poslance v eurovolbách¹².

Nejmladší strana v rámci stranického systému se nazývá Demokratická koalice (LMP). Původně nevládní organizace ochránců přírody, hledající a nabízející zelené řešení. Heslem byla věta: Politika může být jiná. Ve stranu se přeměnila na jaře 2009 před volbami do Evropského parlamentu, kde však neuspěla. Velkou podporu má v hlavním městě. V posledních parlamentních volbách hned na první pokus překonala 5 %-ní hranici nutnou k získání mandátů a v parlamentu má 16 poslanců. V lednu 2012 byl do čela strany po Andrásu Schifferovi zvolen Benedek Jávor¹³.

¹¹ Party of the Hungarian Truth and Life (MIÉP). *National populism in the countries of Visegrad, The Visegrad Fund*. Online na: <http://v4nationalism.eu/database/party-hungarian>, 3.3.2012.

¹² Movement for Better Hungary (A Jobbik Magyarországért mozgalom, Jobbik). *National populism in the countries of Visegrad, The Visegrad Fund*. Online na: <http://v4nationalism.eu/database/movement-better>, 3.3.2012.

¹³ Viz. Poznámka č.5., 3.3.2012.

4 Volební exkurs

Nyní se podíváme na konkrétní volební období v Maďarsku. Zde představím co se v dané roky odehrálo na politické scéně, jak se měnily, vznikaly i zanikaly nové politické strany či jiné politické subjekty. Jak se dále utvářel maďarský politický systém. Kdo vyhrával volby, kdo a s kým vytvářel vládu, jak vláda pracovala nebo co slíbila splnit. Také co v dané době hýbalo politickou scénou, jak reagovali a co požadovali občané. Daná období jsem označil číslicemi, a začínám druhým volebním obdobím, jelikož volby v roce 1990, první svobodné, už jsem zmínil na začátku své práce.

4.1 2. volební období

Volební období označováno jako druhé, začalo parlamentními volbami v roce 1994 a trvalo 4 roky, tedy stejně jako funkční období nové vlády, do roku 1998. Zatím každé volební období v Maďarsku trvalo 4 roky, takže konání voleb na sebe pravidelně navazuje. Dvoukolové volby se konaly 8. a 29. května 1994. O přízeň voličů se ucházelo celkem 37 subjektů, ale jen 19 se podařilo vytvořit alespoň jednu regionální kandidátku. 15 z nich pak splnilo podmínky k vytvoření celostátní kandidátky. Do parlamentu se nakonec dostalo 6 stejných stran jako v minulých volbách v roce 1990, jen s velkým rozdílem zisků mandátů a pořadí. Vítězem těchto voleb se stali socialisté. Strana MSZP získala absolutní většinu 54,14 % hlasů, což představovalo 209 z 386 mandátů. Druzí skončil SZDSZ s 17,88 % hlasů a ziskem 69 mandátů, třetí MDF dostalo 9,84 % a 38 mandátů. Čtvrté místo obsadila strana FKGP se 6,74 % hlasů a počtem 26 křesel. Přes 5-ti % volební klauzuli se ještě dostaly strany KDNP a Fidesz. Křesťanští demokraté se ziskem 5,70 % hlasů a 22 mandáty a Fidesz na posledním místě s 5,18 % a 20 křesly. Volební účast se oproti minulým volbám zvýšila. V prvním kole dosáhla 68,9 % a ve druhém kole se k urnám dostavilo 55,1 % voličů. Jednalo se o první svobodné volby, ve kterých vyhrála levice. Předsedou parlamentu byl zvolen Zoltán Gál z vítězné MSZP. I přes získanou většinu, MSZP nabídla SZDSZ jednání o koalici. SZDSZ ale za premiéra odmítl

Gyulu Horna a chtěli vlastního kandidáta Gábora Kunczeho. Gyula Horn se nakonec přece stal premiérem a Gábor Kuncze ministrem vnitra a místopředsedou vlády s právem veta v personálních otázkách. Koaliční smlouvu strany podepsaly 24. června 1994, ve které byl rozdělen počet ministerstev 11 ku 3. Vláda pak dosáhla důvěry parlamentu 15. července 1994 (Pražák, 2010: 386).

Pro MSZP bylo vytvoření koalice výhodné, jelikož se mohla opírat o více než dvoutřetinovou parlamentní většinu, která vede k předpokladu stabilního vládnutí. Vytvoření koalice s dříve radikální protikomunistickou stranou znamenalo definitivní prolomení izolace MSZP ve stranickém systému. Do koalice se zapojily dvě programově protichůdné politické strany, reprezentující odlišné zájmy. Ideologické a programové rozdíly mezi stranami přetrvávaly i nadále a nebylo snadné je překonat v zájmu společného postupu při řešení problémů. Uvnitř SZDSZ zazníval požadavek na vystoupení z koalice, nikdy se tak ale nestalo. Hlavní podíl na setrvání koalice měl právě Gábor Kuncze. Spory byly i uvnitř MSZP, kde vzniklo tzv. Levicové sdružení, které podporovalo levicovější hodnoty a zájmy. Vztahy se pak nakonec uklidnily, a dokonce se začalo hovořit i o jejím pokračování v příštím parlamentním období. Nová vláda se zaměřila hlavně na ekonomickou sféru. V březnu 1995 zahájila program makroekonomické stabilizace, v jehož důsledku došlo k zásadnímu omezení státních výdajů a zbrzdění mírného hospodářského růstu. Během vládního období došlo ke zrychlení a rozšíření privatizace do strategických odvětví. V zahraniční politice se vláda orientovala, a za tři hlavní priority považovala evropskou integraci, dobré sousedské vztahy a zlepšení postavení zahraničních maďarských menšin. V praxi se posun projevil podpisem smluv se Slovenskem a Rumunskem. Největší úspěch v zahraniční politice bylo přizvání země do NATO v roce 1997 spolu s ČR a Polskem (Benda, 2003: 77-78).

V dubnu 1995 se konal sjezd Fidesz, kde byl přijat návrh na změnu názvu strany. Nově se tak strana jmenovala Fidesz-MPP (Svaz mladých demokratů-Maďarská občanská strana). Do čela zvolili delegáti Viktora Orbána. Pro další směřování strany ale nebylo zřejmé, zda vytvoří nadále blok s MDF nebo KDNP. Proces sbližování s MDF ale narušil právě sjezd MDF. Stoupenci liberálů založili vlastní stranu MDNP (Maďarská demokratická lidová strana). Na sjezdu FKGP v roce 1995 se projednávala otázka programu za volební vítězství v dalších volbách. Podle odhadů totiž strana předstihla vládní MSZP o 1 % preferencí. Svoje sjezdy měla i

MSZP. Ty se většinou zaměřovaly na stabilitu koalice a upevnění pozice premiéra Horna. Začátkem roku 1997 pak vznikla dohoda mezi FKGP a KDNP, ta ale nevedla k volební koalici díky sporům ve vedení KDNP a odchodu části poslanců k Fidesz-MPP. V srpnu 1997 příznivci liberálního křídla KDNP založili Maďarský křesťansko-demokratický svaz (MKDSZ) a poslanci vstoupili do frakce Fidesz-MPP. Koncem roku se Fidesz-MPP a MDF dohodly na předvolebním spojení pro nadcházející volby. Zmínit musím ještě volbu prezidenta v červnu 1995. Parlament zvolil podruhé Árpáda Göncze (kandidát SZDSZ) prezidentem. Jeho soupeřem byl tehdy Ferenc Mádl (kandidát MDF), jenž se stal prezidentem v následujících prezidentských volbách v roce 2000 (Pražák, 2010: 388-393).

4.2 3. volební období

Třetí volební období je ohraničeno roky 1998 až 2002. Parlamentní volby se tehdy konaly 10. a 24. května 1998. Kandidovalo 26 politických subjektů, 15 splnilo podmínky pro vytvoření regionální kandidátky a 12 z nich ustavilo celostátní kandidátku. Volby roku 1998 nepřinesly výraznou změnu v počtu a výčtu parlamentních politických stran. Do parlamentu se opět proboujvalo 6 stran, z toho 5 stejných jako v minulých volbách. Neúspěchem skončily volby hlavně pro KDNP, která se nedostala do parlamentu. Na úkor této strany postoupila do parlamentu radikální strana MIÉP a zaznamenala tak svůj první volební úspěch. Volby celkově vyhrála společná kandidátka Fidesz-MPP a MDF s procentuálním zastoupením 38,34 % v parlamentu a ziskem 148 mandátů. Jako druhá se umístila strana MSZP s poměrně těsným výsledkem hlasů a konečným počtem 134 mandátů. Pak už následoval větší odstup. Třetí místo obsadila FKGP, která po přepočtu obsadila 48 mandátů. Na čtvrtém místě skončila SZDSZ s 24 křesly a poslední stranou se ziskem 14 křesel poprvé v parlamentu strana MIÉP. Z frakce nezávislých získal 1 křeslo Mihály Kupa. K volebním urnám se v těchto volbách dostavilo méně voličů než v minulých volbách. V prvním kole přišlo 56,27 % oprávněných voličů a druhého kola se zúčastnilo 57,01 % voličů (Benda, 2003: 82-83). Socialisté tedy skončili těsně za vítězným Fidesz hlavně kvůli volební kampani. Fidesz totiž vyrazil do boje s programem pravého středu, kde kladl důraz na zachování křesťansko-národních tradic a liberálních hodnot, což u voličů uspělo. V prvním kole byli sice úspěšnější

socialisté, nejen v počtu hlasů na stranických kandidátkách, ale i umístěním kandidátů v jednomandátových obvodech. Za konečným úspěchem demokratů pak stál i fakt, že ve druhém kole se kandidáti MDF, FKGP a MDNP rozhodli odstoupit v těch obvodech, kde byli právě úspěšní kandidáti Fidesz-MPP, aby jim nekonkurovali. Jasnými koaličními partnery ve vládě Fidesz, včetně MPP a MDF, s premiérem Viktoru Orbána se stali malorolníci. Ve vládě dostali 4 ministerská křesla, zatímco MDF jen jedno (Kóntler, 2001: 429). Jistým překvapením těchto voleb byl zajisté úspěch extrémistické strany MIÉP. Strana před druhým kolem nabídla podporu pravicové kandidátce, ovšem ani jedna z pravicových stran nechtěla se stranou jednat o jakékoli formě spolupráce. V červenci 1998 složila vláda přísahu a začala plnit svůj program. Ten požadoval hlavně fungující stát, zdravý hospodářský rozvoj, vytvoření pracovních míst za pomoci zahraničních investic či dovršení privatizace nebo zlepšení daňového systému. Důraz se kladl na rozvoj venkova a změna systému v zemědělství, právní jistoty a zlepšení sociální politiky. Jako národní zájem byl chápán vstup do evropských struktur (NATO a EU). V programu zcela chyběl vztah se sousedními zeměmi, čehož využívala opozice k dlouhodobé kritice. Vztahy mezi Fidesz-MPP a MDF se vyvíjely poměrně dobře. Vznikla tak volební koalice Fidesz-MDF, která ustavila společnou kandidátku na regionální i celostátní úrovni, ale i ve všech jednomandátových obvodech. Naopak vztahy s FKGP se spíše zhoršovaly, až vyústily v roztržku. Týkala se otázky volby prezidenta, kdy FKGP navrhovala Józsefa Torgyána, tehdejšího ministra zemědělství a předsedu strany, s čímž ale koaliční partneři naprosto nesouhlasili. Výtky byla i na jeho vedení resortu zemědělství a rozvoje venkova. Torgyán nakonec odstoupil z funkce ministra. Ve straně FKGP panoval ale i vnitřní rozpor. 3 její ministři se postavili na stranu Torgyánových odpůrců. Vedení strany pak rozhodlo o jejich vyloučení a vyzvalo je ke složení funkcí ve vládě. Ti neuposlechli, a ani premiér jejich demisi nepřijal. Straně tak zůstal jen jeden ministr ve vládě. O odchodu FKGP z vlády, ale Torgyán neuvažoval, prohlašoval, že nechce porušit nebo zničit národní zájem. Ovšem poslanci mu už dávno nebyli loajální. Ve straně vznikla skupina s názvem Malorolnické občanské sdružení, které podepsalo dohodu s Fidesz-MPP o zařazení představitelů na jejich kandidátku pro volby v roce 2002. To následně vedlo k jejímu naprostému rozkladu (Benda, 2003: 86-88). Podívejme se ještě na události ve stranách. Na sjezdu v září 1998 byl zvolen novým předsedou MSZP László Kovács. Gyula Horn se vzdal další činnosti. Svůj sjezd v roce 1999 uspořádal Fidesz-MPP,

kde byl ve funkci předsedy strany potvrzen Viktor Orbán. Ale na dalším sjezdu v roce 2001 se novým předsedou strany stal Zoltán Pokorni, který vyzdvihl práci Viktora Orbána. V roce 2000 se konal sjezd SZDSZ s úkolem zvolit nového předsedu, jímž byl jmenován tehdejší primátor Budapešti Gábor Demszky. Ten se snažil stranu odklonit od pravice i levice, ovšem neúspěšně, a tak ho v roce 2001 vystřídal prosocialistická Gábor Kuncze. Koncem listopadu 2001 vznikla nová politická strana sloučením frakcí KDNP, MDNP a Zelené stuhly Maďarska. Přejala název Strana středu (CP) a razila pragmatický středový program, otevřený napravo i nalevo. Do čela se postavil nezávislý poslanec Mihály Kupa. I v tomto parlamentním volebním období proběhla volba prezidenta. V červnu 2000 parlament vybral Ference Mádla. Mádla byl již počátkem 90. let ministrem za MDF, a tak vyhovoval i Fidesz-MPP. Proti sobě neměl žádného protikandidáta. Do té doby dosavadní a velice populární prezident Árpád Göncz již nemohl na tento post kandidovat (Pražák, 2010: 394-397).

4.3 4. volební období

Toto volební období znamenalo čtyři roky vlády od roku 2002 do roku 2006. Parlamentní volby tehdy proběhly 7. a 21. dubna 2002. Do voleb se přihlásilo 23 politických subjektů, nakonec uspěly jen čtyři strany, přičemž jsou to ty stejné strany přítomné v parlamentu trvale od roku 1990. Konkrétně se jedná o strany MSZP, SZDSZ a koalici stran Fidesz-MDF. Podobně jako v minulých volbách, byla MSZP úspěšnější než koalice Fidesz-MDF v prvním kole voleb, kde se hlasuje na stranické kandidátce, ale zaostala právě v jednomandátových obvodech. V prvním kole voleb výrazně ztratila koalici, svou ztátu pak částečně dohnala v kole druhém. Dá se ale říci, že výsledky byly velmi těsné. Po přepočtu nakonec koalice Fidesz-MDF získala 188 mandátů v parlamentu, MSZP 178 a SZDSZ 20, přičemž je zde započítán i jeden společný kandidát MSZP a SZDSZ, který se stal členem poslanecké frakce SZDSZ. Volby přinesly takové dvě zajímavé věci, a to výraznou podporu voličů mezi dvěma největšími stranami a poměrně vysokou volební účast. V prvním kole se dostavilo 71,03 % voličů, ve druhém pak 73,39 %. Je to přikládáno velmi intenzivní předvolební kampani hlavně ze strany koalice Fidesz-MDF, která ale voliče právě od této strany spíše odehnala. Ovšem ani vítězství ve volbách nakonec nepřineslo koalici skutečnou výhru, jelikož neměla nadpoloviční většinu, a tak se musela obrátit

na dalšího partnera. SZDZS již ale dříve uvedl, že jediný přípustný koaliční partner by byla MSZP. Skutečným vítězem voleb se tak stala opoziční MSZP, která spolu se SZDSZ získala těsnou parlamentní většinu (Šedo, 2002). Prezident tedy pověřil sestavením vlády premiérského kandidáta MSZP Pétera Medgyessyho. V květnu 2002 se ujala úřadu vláda složená z členů MSZP, SZDSZ a bezpartijních. SZDSZ získala silné postavení, než vyplývalo z parlamentního zastoupení, a obsadila 4 ministerstva (zde jedno ministerstvo pro s nimi sympatizujícího bezpartijního) a 5 postů státních tajemníků, náměstků ministrů. V tentýž měsíc roku 2002 založil Viktor Orbán se skupina předních politiků Fidesz-MPP a spřízněných intelektuálů občanský klub Svaz za národ. Po celé zemi Fidesz-MPP začal v zemi organizovat podobné Občanské kluby příznivců strany (Pražák, 2010: 398). V dubnu 2003 v Maďarsku proběhlo referendum o vstupu země do EU. Svě ano přišlo vyjádřit 38 % oprávněných voličů, přičemž podmínka pro vstup byla 25 %. Volební účast se nedostala přes 50 % jak se původně počítalo, nakonec zůstala na 46 %. Maďarsko požádalo o vstup do EU jako první postkomunistická země už v roce 1994. Nízká volební účast pak vedla ke vzájemnému obviňování mezi maďarskými politiky. Vládnoucí socialisté obvinili opozici, která označila přistoupení k EU jako donucení a svou podporu vstupu vyjadřovala velmi vlažně. Fidesz oponoval tím, že kampaň vládní koalice byla příliš zjednodušující, protože neupozorňovala na stinné stránky vstupu do EU¹⁴. V květnu téhož roku došlo taktéž k rozšíření vlády o dvě nová ministerstva. Jednalo se o ministerstvo pro evropskou integraci a o ministerstvo pro rovnost šancí. Do čela se dostali bezpartijní ministři. Květen 2003 byl rovněž důležitý pro Fidesz-MPP, jenž dostal nové jméno Fidesz-MPSZ, tedy Svaz mladých demokratů-Maďarský občanský svaz. Strana zdůraznila celonárodní ráz a poukazovala na křesťanské zásady či obnovu mravního řádu (Pražák, 2010: 399). 1. května 2004 se stalo Maďarsko a dalších 9 států plnohodnotnými členy EU. 13. června se následně konaly volby do EP. V těch zvítězila strana Fidesz-MPSZ se 47,40 % hlasů, druhá skončila MSZP s 34,30 %, třetí SZDSZ se 7,74 % hlasů. Poslední zůstala strana MDF se ziskem 5,33 % hlasů. Uzavírací klauzule byla pět procent. Celkově se rozdělovalo 24 mandátů. Rozdělení bylo následovné: 12, 9, 2 a 1 mandát. Výsledky voleb v zásadě kopírovaly parlamentní složení (Král, 2009: 22-24). Srpen 2004 znamenal změny ve vládě. Z funkce odstoupil premiér Medgyessy kvůli útokům za špatnou hospodářskou politiku a nestabilitu vlády, a na jeho místo byl

¹⁴ Státy přistupující k Evropské Unii, Maďarsko. *BBC Czech*. Online na: http://www.bbc.co.uk/czech/specials/1142_eu_new_states/page7.shtml, 25.3.2012.

zvolen Ferenc Gyurcsány. Následně vznikla nová koaliční vláda MSZP a SZDSZ. 7. června 2005 se konaly další prezidentské volby. Maďarským parlamentem byl novým prezidentem na další pětileté funkční období zvolen někdejší předseda Ústavního soudu László Sólyom. Kandidáta pravice zvolili až ve třetím kole. Proti němu kandidovala někdejší předsedkyně parlamentu Katalin Sziliová z MSZP¹⁵.

4.4 5. volební období

Páté volební období je poměrně nedávné, konkrétně od roku 2006 do roku 2010. Volby byly vyhlášeny na 9. a 23. května 2006. Z proporční volby ve 20 regionálních vícemandátových obvodech a z možného maximálního obsazení 152 mandátů, bylo takto zvoleno 146 poslanců. Dalších 176 poslanců bylo zvoleno systémem absolutní většiny ve dvoukolové variantě, přičemž v prvním kole se takto podařilo poslance zvolit v 66 obvodech. Zbylých 58 mandátů, rozdělovaných z celostátních kandidátek na základě hlasů, které nevedly k obdržení mandátů v předchozích dvou způsobech volby, tvoří vyrovnávací proporční prvek. Do parlamentu se po sečtení hlasů dostalo pět politických stran z celkového počtu 48 subjektů. Vítězem se stala dosavadní vládní koalice MSZP a SZDSZ se ziskem 210 křesel a zastoupením 54,4 %. Stalo se tak poprvé od pádu komunismu, co voliči znovu zvolili dosavadní vládní koalici na další volební období. Koalice stran Fidesz-MPSZ a KDNP obsadila 164 křesel. Do parlamentu se ještě dostalo MDF s 11 mandáty. Jeden poslanec je nezávislý. Největším překvapením se stalo parlamentní zastoupení obou malých stran, SZDSZ a MDF. Straně MDF nedávaly totiž předvolební průzkumy šanci dostat se do parlamentu, překročit samostatně onu 5 % klauzuli. Po volbách je tedy vidět zjevná tendence vedení maďarského stranického systému k bipartismu (Benda, 2006). Pravicová koalice tedy ve volbách prohrála, a to i díky faktu, že se Fidesz rozhádal s MDF před druhým kolem voleb. Situace se po volbách poměrně dost vyostřila. V květnu 2006 tehdejší premiér Ferenc Gyurcsány v emotivním projevu v kruhu parlamentní frakce MSZP prohlásil, že v kampani socialisté lhali o zhoršující se politické i hospodářské situaci, kterou drželi jen za cenu podvodů a korupce. Tajně natočený projev pak odvysílal v září rozhlas, což vedlo k rozsáhlým protivládním demonstracím. Vyvrcholením byl útok na sídlo státní televize v Budapešti a její demolicí, při kterém bylo zraněno 113 policistů a 50

¹⁵ Maďarským prezidentem se stal László Sólyom. *Profit.cz*. Online na: <http://profit.tyden.cz/clanek/madarskym-prezidentem-se-stal-laszlo-solyom/>, 25.3.2012.

demonstrantů. Skupina osob i poničila památník sovětských vojáků na Náměstí svobody. Vše navíc vysílala televize v přímém přenosu. Všechny parlamentní strany se od útoků distancovaly a jako trestný čin jej označil i tehdejší prezident Sólyom. Demonstrace proti Gyurcsánymu pokračovaly i v následujících dnech. Táborem demonstrantů se stalo Kossuthovo náměstí v centru Budapešti, kde vyrostly i stany. Dav vyzval premiéra k odstoupení z funkce a prohlásil, že budou protestovat tak dlouho, dokud neodstoupí. K demisi tehdy vyzval ministerského předsedu také bývalý maďarský prezident Ferenc Mádl, který navrhoval parlamentu vyslovit Ferenci Gyurcsányovi důvěru jako novému premiérovi v roce 2004¹⁶. Policie nakonec použila vodní děla a slzný plyn proti davům. Maďarský premiér prohlásil, že účelem jeho dubnového projevu k poslancům poté, co v dubnu zvítězili socialisté v Maďarsku ve všeobecných volbách, bylo varovat je ohledně vážných problémů a naléhavé potřeby reform. Gyurcsány v televizi opakoval, že nemá naprosto v úmyslu odstoupit. Podporu mu vyjadřovala i domovská strana MSZP i její koaliční partner SZDSZ. Rezignaci naopak prosazovala opozice¹⁷. Protivládání protesty se rozjeli i v říjnu 2006 při oslavě výročí protisovětského povstání v 50. letech. Demonstranti zamířili k parlamentu, kde se střetli s policií. Na náměstí měl projev i tehdejší předák opozice a dnešní předseda vlády Viktor Orbán. Policie si za zásah vysloužila kritiku od opozice, podle které postupovali policisté brutálně proti poklidné demonstraci¹⁸. Protesty nakonec skončily koncem října 2006 s prakticky nulovým efektem, Ferenc Gyurcsány zůstal premiérem země. Ovšem protivládání a opoziční nálady zneužila krajní pravice a vystoupila s postojem, který nadřazuje maďarské menšiny v sousedních zemích a založila polovojenskou organizaci Maďarskou národní gardu. Maďarská národní garda bojovala o znovuoživení mládežnických hnutí, vytvoření rámce pro národní sebeobranu a stavu před rokem 1918. Garda je spjata se stranou JOBBIK, která byla v roce 2006 ještě mimoparlamentní. V srpnu 2007 proběhla na Budíně na náměstí před prezidentským palácem slavnostní přísaha prvních členů¹⁹. V prosinci 2008 bylo toto uskupení soudem hlavního města Budapešti zakázáno (Pražák, 2010: 403). V únoru 2007 proběhl sjezd MSZP, na kterém byl Ferenc Gyurcsány zvolen předsedou strany a upevnil tak své postavení po protestech na jeho osobu. 30. dubna 2008

¹⁶ V Maďarsku pokračovaly demonstrace za rezignaci Gyurcsánye. *Aktuálně.cz* 27.9.2006. Online na: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/clanek.phtml?id=246845>, 1.4.2012.

¹⁷ Násilné protesty v Budapešti. *Britské listy* 19.9.2006. Online na: <http://blisty.cz/art/30350.html>, 1.4.2012.

¹⁸ Oslavy výročí v Budapešti provázejí boje v ulicích. *Idnes.cz* 23.10.2006. Online na: http://zpravy.idnes.cz/oslavy-vyroci-v-budapesti-provazeji-boje-v-ulicich-f8w-/zahranicni.aspx?c=A061023_173158_zahranicni_pei, 1.4.2012.

¹⁹ Maďarská garda. *Lidovky.cz* 27.8.2007. Online na: http://www.lidovky.cz/ln_nazory.asp?c=A070827_131637_ln-dolezal_vvr, 1.4.2012.

skončila koalice stran MSZP a SZDSZ svoji vládu. Nejdříve premiér odvolal ministryni zdravotnictví, a posléze předseda SZDSZ prohlásil, že bez reformy zdravotnictví nemá vládní koalice význam a strana tak odešla i se svými ministry z vlády. Následně byla sestavena nová, menšinová vláda MSZP. Ministerstva byla obsazena členy MSZP a bezpartijními ministry. Roky 2008 a 2009 pokračovaly dále ve znamení nepokojů s vnitropolitickou situací, ale i s narůstajícími problémy ve vztazích mezi Maďary a Slováky. Situaci vyhrotil policejní útok na fotbalové fanoušky ve slovenské Dunajské Středě. Premiér Gyurcsány označil útok proti fanouškům, nejvíce postihující Maďary, za nepřiměřený. Další odezvou byla cesta Maďarů na Slovensko v kopiích nacistických uniforem, kde zamazávali maďarské názvy obcí v maďarských oblastech na jižním Slovensku. Byla proto svolána schůzka obou premiérů zemí k postupu proti extremismu. Došlo ale ke sporu v názorech na viníky, a tak schůzka nic nového nepřinesla (Pražák, 2010: 403-404). Situace se dále zhoršila po přijetí kontroverzního jazykového zákona na Slovensku, který mj. kritizoval i evropský parlament. Jde především o to, že na všech úřadech na Slovensku se musí mluvit výhradně slovensky. Ve své mateřštině mohou příslušníci menšin s institucemi komunikovat jen v místech, kde tvoří nejméně pětinu obyvatel. Ve slovenštině musí být i veřejná oznámení a tabule. Na jihu Slovenska žije početná maďarská menšina, která tvoří desetinu obyvatel země. Podle Budapešti tak Bratislava diskriminuje menšiny v zemi, ta však takové nařčení odmítá. Slovenský velvyslanec v Budapešti se odvolal na vysokého komisaře OBSE pro národnostní menšiny, podle kterého slovenská novela odpovídá mezinárodním normám a je i v souladu s mezinárodními dohodami o menšinách či s chartou regionálních a menšinových jazyků. Zákon začal platit od září 2009²⁰. Několik dní před tím, v srpnu 2009, vydalo slovenské ministerstvo zahraničí nótu, ve které zakazují vstup maďarskému prezidentovi na jejich území. László Sólyom se v den výročí okupace Slovenska vojsky Varšavské smlouvy vypravil do Komárna na odhalení sochy svatého Štěpána. Na hraničním mostě přes Dunaj svoji soukromou návštěvu nakonec zrušil, aby neporušil mezinárodní právo²¹. Vráťím se zpátky k politické situaci do března 2009, kdy premiér Gyurcsány podal demisi a novým premiérem Maďarska se stal Gordon Bajnai. Jeho hlavním úkolem bylo vyvést zemi z hospodářské krize. Ve své funkci působil až do

²⁰ Na Slovensku začal platit sporný jazykový zákon. *Novinky.cz* 1.9.2009. Online na: <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/177798-na-slovensku-zacal-platit-sporny-jazykovy-zakon.html>, 1.4.2012.

²¹ Slováci zakázali vstup maďarskému prezidentovi. Ten návštěvu odvolal. *Idnes.cz* 21.8.2009. Online na: http://zpravy.idnes.cz/slovaci-zakazali-vstup-madarskemu-prezidentovi-ten-navstevu-odvolal-1et-/zahranicni.aspx?c=A090821_153827_zahranicni_stf, 5.4.2012.

parlamentních voleb v roce 2010²². 5. a 6. června 2009 se v Maďarsku uskutečnily volby do evropského parlamentu, ve kterých zvítězil pravicový Fidesz-MPSZ se ziskem 56 % a 15 poslanců před druhými maďarskými socialisty se 17 % a 3 poslanci. Třetí místo obsadilo hnutí Za lepší Maďarsko (JOBBIK) s 15 % a také 3 poslanci a poslední skončilo MDF s pouhými 5 % a 1 poslancem (Pražák, 2010: 405). Největším překvapením těchto voleb byl průnik Jobbiku do evropského parlamentu s nečekaně vysokým ziskem a poměrně velká porážka MSZP. Ovšem krajní pravice bodovala i v jiných členských státech EU, například v Nizozemsku. Jejich úspěch se nejvíce přičítal probíhající hospodářské krizi²³.

4.5 6. volební období

Poslední volební období v Maďarsku právě probíhá. Toto je šesté, trvající zatím dva roky od voleb v roce 2010. Prezident Sólyom vyhlásil volby na 11. a 25. dubna 2010. Zdálo se, že o vítězi je rozhodnuto již před konáním voleb. Předvolební průzkumy dávaly největší šanci straně Fidesz premiéra Orbána, jenž byl premiérem už v letech 1998 až 2002, a který by mohl získat parlamentní většinu. Do parlamentu se podle předběžných průzkumů mají šanci dostat jen tři strany. Již zmíněný Fidesz, socialisté a nacionalistické uskupení Jobbik. Fidesz utvořil do voleb společnou kandidátku se stranou KDNP²⁴. Strana Viktora Orbána slibovala v předvolební kampani vyvedení země z krize prostřednictvím snížení nezaměstnanosti a vytvořením nových pracovních míst, snížením daní nebo podporou malých a středních podniků. Strana také slíbila, že udělí maďarské občanství všem Maďarům žijícím v zahraničí, což by mohlo vést k dalšímu zhoršení vztahů mezi Maďary a Slováky. Výsledky voleb v zápětí nikoho nepřekvapily. Konzervativní opoziční strana Fidesz získala téměř 68 % hlasů, v přepočtu na křesla to činí 263 z 386. Druzí se umístili socialisté s 15 % hlasů a ziskem 59 křesel. Ultrapravicový Jobbik dostal získal 12 % hlasů, tedy 47 křesel. Do parlamentu se dostala i nová ekologická politická strana LMP s výsledkem 4 % a 16 křesly. Jeden

²² Gordon Bajnai. *Center for Strategic and International Studies*. Online na: <http://csis.org/expert/gordon-bajnai>, 5.4.2012.

²³ Maďarští extrémisté v europarlamentu. *Idnes.cz* 14.6.2009. Online na: http://zpravy.idnes.cz/madarsti-extremiste-v-europarlamentu-pozadaji-o-zruseni-benesovych-dekretu-lwo-/zahranicni.aspx?c=A090614_111829_zahranicni_zra, 5.4.2012.

²⁴ Maďarsko: Volby vypsány, vítěz je znám! *Britské listy* 27.1.2010. Online na: <http://blisty.cz/art/50949.html>, 5.4.2012.

poslanec zůstal nezařazený. Fidesz tak ovládl v parlamentu dvoutřetinovou většinu. Naopak těžkou prohru utrpěli socialisté, kteří zaznamenali obrovský propad v počtu křesel. Je to přičítáno hlavně oné Gyurcsányho větě o lhaní všem a pořád, pronesenou po minulých volbách, po které začaly obrovské protesty proti jeho vládě po celé zemi. Co se týče účasti v těchto volbách, byla nižší než ve volbách minulých, pohybovala se okolo 42 %. Hlavním úkolem vlády bylo oživení hospodářství²⁵. Vláda se nazývala jako Vláda národní spolupráce a předsedou se jednoznačně stal Viktor Orbán. Počet ministerstev byl snížen na deset, což bylo nejméně od pádu komunistů. Šest ministerstev bylo obsazeno ministry za Fidesz, čtyři ministerstva získaly nestraníci. Místopředsedy se staly Zsolt Semjén a Tibor Navracsics. Vláda získala důvěru parlamentu 14. června 2010²⁶. Když jsem u voleb, zmíním volbu prezidenta, která se konala krátce po parlamentních volbách. S pohodlnou většinou v parlamentu měl Fidesz obrovskou šanci na zvolení svého kandidáta. Kandidaturu přijal Páll Schmitt, tehdejší předseda parlamentu, europoslanec a olympijský vítěz v šermu. Odstupující prezident László Sólyom měl velkou podporu veřejnosti, která si přála jeho znovuzvolení. Jako svého kandidáta si ho vybrala i nejmenší parlamentní strana LMP. Již v prvním kole tajné volby získal Schmitt 263 hlasů oproti opozičnímu kandidátovi socialistů Andrásovi Baloghovi, který získal 59 hlasů. Páll Schmitt se tak podle očekávání stal čtvrtým prezidentem Maďarska po roce 1990. Jeho volební období mělo skončit v roce 2015²⁷, nakonec však skončilo předčasně. Necelé dva roky po jeho zvolení vyšla na povrch aféra s opisováním a plagiátorstvím jeho disertační práce. Schmitt ovšem jakákoli obvinění odmítal a neviděl souvislost s prezidentským úřadem a jeho disertační prací. Ránou pro něj pak bylo odejmutí titulu i tlak veřejnosti na jeho odvolání. 2. dubna 2012 oznámil maďarskému parlamentu svou rezignaci, který ji jednoznačně schválil, proti bylo pouhých pět poslanců. Parlament má povinnost do třiceti dnů zvolit prezidenta nového. Prozatímním prezidentem se stal současný předseda parlamentu László Kövér a jeho jméno se objevilo i na seznamu možných kandidátů na budoucí hlavu státu²⁸. Viktor Orbán

²⁵ Fidesz drtivě vyhrál volby v Maďarsku. Bude mít ústavní většinu. *Ihned.cz* 26.4.2010. Online na: <http://zpravy.ihned.cz/svet-stredni-evropa/c1-42914400-fidesz-drtive-vyhral-volby-v-madarsku-bude-mit-ustavni-vetsinu>, 10.4.2012.

²⁶ Members of the Government. *Website of the Hungarian Government*. Online na: <http://www.kormany.hu/en/members-of-the-government>, 10.4.2012.

²⁷ Novým maďarským prezidentem je zlatý olympijský medailista Pál Schmitt. *Novinky.cz* 29.6.2010. Online na: <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/204692-novym-madarskym-prezidentem-je-zlaty-olympijsky-medailista-pal-schmitt.html>, 15.4.2012.

²⁸ Maďarský prezident odstupuje, vaz mu zlomilo opisování. *Ceskatelevize.cz*. Online na: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/170629-madarsky-prezident-odstupuje-vaz-mu-zlomilo-opisovani/>, 15.4.2012.

ovšem navrhl svého kandidáta na post prezidenta. Tím se stal europoslanec a dlouhodobý člen Fidesz János Áder. Fidesz se na nominaci dohodl začátkem dubna, původně se hovořilo i o prozatímním prezidentovi Kövérovi. Budoucího prezidenta zvolí maďarští poslanci během dubna či května tohoto roku²⁹. Nyní se vrátím zpět k vládě a její činnosti. Po vítězství Fidesze ve volbách bylo jasné, že se země bude ubírat pravicovým směrem vládnutí. I sama postava Viktora Orbána vzbuzuje tvrdé kroky. Během tohoto volebního období se Maďarsko postavilo do čela Evropské unie v rámci svého předsednictví v Radě EU. Svě půlroční vedení EU začalo Maďarsko v lednu 2011 po předsednictví Belgie a skončilo koncem června 2011, kdy předalo předsednictví Polsku. Hlavní témata maďarského předsednictví byly boj s dluhovou krizí, dlouhodobý rozpočet EU, reforma zemědělské politiky, otázka energetiky, ale i romská otázka a uspořádání summitu Východního partnerství, jehož cílem je posílení politických a hospodářských vazeb na šest bývalých sovětských republik³⁰. Ve stejný den co začalo maďarské předsednictví EU, začal v Maďarsku platit nový kontroverzní zákon o médiích. V něm například stojí, že premiér má dohled nad obsahem zpráv, což ohrozí jejich nezávislost. Maďarská média mají povinnost hrát více maďarské hudby nebo tolik nezatěžovat obyvatele kriminálními zprávami. Přijetím zákona se posílily pravomoci předsedkyně Národního mediálního a telekomunikačního úřadu, blízká přívrženkyně premiéra Orbána, která nyní může dle vlastní vůle vydávat nařízení a předpisy. Za porušení zákona hrozí i několika milionové pokuty. Zákon kritizovali hlavně Německo a Velká Británie³¹. Jak už jsem také zmínil ve své práci, Maďarsko během této poslední vlády přijalo novou ústavu. Hlasování parlamentu o nové ústavě proběhlo v dubnu 2011. Pro přijetí byla vládnoucí strana Fidesz, proti hlasoval Jobbik, socialisté a zelení z parlamentu odešli ještě před hlasováním. Ústava tak byla jednohlasně přijata. Podle Fidesze je to základní zákon 21. století. Sporné bylo především její rychlé přijetí, ale i několik odstavců týkajících demokracie, která je podle některých oponentů tímto zákonem ohrožena. V platnost vstoupila 1. ledna tohoto roku³². Proti ústavě se v Maďarsku zvedla vlna nevole a protestů, kam se zapojilo na deset tisíc demonstrantů. Požadují její stažení, proti ústavě je i EU a

²⁹ Premiér nominoval na maďarského prezidenta europoslance Ádera. *Deník.cz* 16.4.2012. Online na: http://www.denik.cz/ze_sveta/premier-nominoval-na-madarskeho-prezidenta-europoslance-adera-20120416.html, 17.4.2012.

³⁰ Hungarian presidency of the EU. *BBC News Europe* 14.1.2011. Online na: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/9362288.stm, 18.4.2012.

³¹ Under fire Hungary media watchdog raises concerns. *BBC News Europe* 2.1.2011. Online na: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-12104203>, 18.4.2012.

³² Hungarian parliament passes new constitution. *Reuters* 18.4.2011. Online na: <http://www.reuters.com/article/2011/04/18/hungary-constitution-vote-idUSBUD00579220110418>, 18.4.2012.

USA³³. Vláda dále pokračovala ve svých hospodářských reformách týkající se zadlužení země. Ratingové agentury snížily Maďarsku ohodnocení dlouhodobých investic o jeden stupeň, což znamená pro zahraniční investory větší riziko investic a těžko předpověditelný budoucí vývoj. Agentura snížila rating především kvůli finančním problémům země, díky vládní politice, která neláká investory a ohrožuje dohody o finanční pomoci mezi Evropskou unií a Mezinárodním měnovým fondem sjednaných v loňském roce³⁴. Jak to nakonec s Maďarskem po finanční stránce dopadne nikdo neví, jelikož se celá EU potýká s krizí. Ani politická situace není v zemi stabilní, lidé nejsou nadále spokojeni se svou vládou, ovšem premiér Orbán se svojí vládou odcházet rozhodně nehodlá.

³³ Budapest protest against new Hungary constitution. *BBC News* 3.1.2012. Online na: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-16387761>, 18.4.2012.

³⁴ Fitch cuts Hungary to 'BB+';negative outlook. *Reuters* 6.1.2012. Online na: <http://www.reuters.com/article/2012/01/06/idUSWLA104220120106>, 18.4.2012.

5 Závěr

Práce se zabývala vývojem maďarského politického systému po roce 1989. Jako první jsem zmínil konec socialistického režimu a rozhovory o předání moci opozičním hnutím a stranám. Po odstranění starého režimu došlo ke svobodným volbám, ve kterých zvítězila strana MDF a vytvořila první vládní koalici v novém demokratickém zřízení.

V práci dále pokračuji tématem tvorby politického režimu. Po pádu socialismu bylo nutné ustanovit režim nový. V této kapitole jsem se proto zabýval principem trojí moci. Zaměřil jsem se na nový parlament, jeho pravomoci a funkce. Zmínil jsem vládu s prezidentem, jako orgán moci výkonné, opět funkce a pravomoce. Složkou moci je i moc soudní, kterou jsem neopomenul. Mimo moc soudní v Maďarsku stojí Ústavní soud. Důležitou součástí politického systému je bezpochyby i sám volební a stranický systém. Zde jsem popsal principy fungování volebního systému, který je v Maďarsku z evropského hlediska ojedinělý, jde o tzv. supersmíšený systém. U stranického systému jsem v jeho vývoji představil hlavní politické strany v Maďarsku, hlavně jejich charakteristiku a principy programou. Nechybí systém samosprávy a její funkce, pravidla i povinnosti.

Další velká kapitola se následně zabývá samotnými volebními obdobími, která se v Maďarsku doposud uskutečnila. Začínám druhým volebním obdobím po volbách v roce 1994, jelikož první volební období jsem zmínil v první kapitole. V jednotlivých volebních obdobích začínám parlamentní volbami konanými v daném roce, jejich výsledky a vlády z nich vzešlé. Popisuji zde důležité politické události udávané během více jak dvacetiletého vývoje Maďarska. Zabývám se i prezidentskými nebo evropskými volbami (evropské volby pochopitelně až po roce 2004). V této kapitole bylo nejvíce čerpáno z elektronických zdrojů.

Práce reflektovala vývoj politických událostí v Maďarsku za poslední dvě desetiletí. Maďarsko se vydalo podobnou cestou jako jiné postkomunistické země tohoto regionu. Ve srovnání s Českou republikou má ale maďarský systém například jen jednokomorový parlament, specifický volební systém, nedávno nově přijatou Ústavu či volbu do místních samospráv. Budoucí vývoj Maďarska je momentálně v rukou vládní strany Fidesz, která provádí řadu nových změn v politickém systému.

Jde jednak o Ústavu, zároveň i o soudnictví či samosprávu země. Nejen politická, ale i ekonomická budoucnost země je nejistá, jelikož se všude kolem nás zmítá krize. Ani samotná Evropská Unie nemá jasný cíl budoucí integrity nebo své měnové unie. Dá se v podstatě říci, že budoucnost menších zemí EU, jako je i Maďarsko nebo ČR, závisí na rozhodnutích a politických krocích velkých hráčů EU, na jejich stabilitě a politických rozhodnutích.

6 Seznam použité literatury a pramenů

Literatura:

Benda, Lukáš: 2001. Maďarská republika. In: Dančák, Břetislav – Mareš, Miroslav (eds.): *Zahraniční politika politických stran v České republice, Maďarsku, Polsku a na Slovensku*. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita: Brno, s. 40-62.

Benda, Lukáš: 2003. Stranický systém Maďarska. In: Fiala, Petr – Herbut, Ryszard a kol.: *Středoevropské systémy politických stran*. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita: Brno, s. 55-104.

Benda, Lukáš: 2004a. Maďarsko. In: Kubát, Michal a kol.: *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Eurolex Bohemia: Praha, s. 226-240.

Benda, Lukáš: 2004b. Maďarsko. In: Cabada, Ladislav – Dvořáková, Vladimíra a kol.: *Komparace politických systémů III*. Oeconomia: Praha, s. 65-80.

Benda, Lukáš: 2006. Parlamentní volby v Maďarsku 2006. *Cevro revue 5/2006*. dostupné na: <http://www.cevro.cz/cs/cevrorevue/aktualni-cislo-on-line/2006/5/67380-parlamentni-volby-madarsku-2006.html>, 1.4.2012.

Fröhlichová, Jana: 2009. Vládní model a koaliční chování v Maďarsku. In: Šušlíková, Lada a kol.: *Vládní modely a koaliční chování ve vybraných systémech*. Institut politologických studií, Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy: Praha, s. 27-68.

Hloušek, Vít – Kopeček, Lubomír – Šedo, Jakub: 2011. *Politické systémy*. Barrister & Principal: Brno.

Horáček, Jakub: 2005. Stranický systém Maďarska. *E-polis*, dostupné na: <http://www.e-polis.cz/komparace/122-stranicky-system-madarska.html>, 28.2.2012.

Kéglér, Ádam (ed.): 2003. *The Visegrad Yearbook 2003*. Central European Student Partnership Organisation: Budapest.

Klimovský, Daniel: 2010. Samosprávy v EÚ: Maďarsko. *Územná samospráva, júl 2010*, dostupné na: http://www.krajina.gov.sk/data/att/24363_subor.pdf, 12.2.2012.

Kontler, László (ed.): 2001. *Dějiny Maďarska*. Lidové noviny: Praha.

Král, Marek: 2009. Úspěšnost malých politických stran zemí Visegrádské čtyřky při volbách do evropského parlamentu (bakalářská práce). Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita Brno. *Informační systém Masarykovy univerzity*, dostupné na: http://is.muni.cz/th/182285/FSS_B/.

Kubát, Michal: 2003. *Postkomunismus a demokracie. Politika ve středovýchodní Evropě*. Dokořán: Praha.

Nálevka, Vladimír: 2000. *Světová politika ve 20. století (II.)*. Nakladatelství Aleš Skřivan ml.: Praha.

Pražák, Richard: 2005. *Stručná historie států - Maďarsko*. Libri: Praha.

Pražák, Richard: 2010. *Dějiny Uher a Maďarska v datech*. Libri: Praha.

Režňáková, Tereza: 2009. Komparace veto hráčů v politických systémech zemí Visegrádské čtyřky (bakalářská práce). Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita Brno. *Informační systém Masarykovy univerzity*, dostupné na: http://http://is.muni.cz/th/217505/fss_b/.

Šedo, Jakub: 2002. Parlamentní volby v Maďarsku. *Středoevropské politické studie 4/2002*, dostupné na: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=25>, 25.3.2012.

Veselý, Zdeněk (ed.): 2001. *Světová politika 20. století v dokumentech (1945-1990)*. Vysoká škola ekonomická: Praha.

Wandycz, S. Piotr: 1998. *Střední Evropa v dějinách od středověku do současnosti*. Cena svobody. Academia: Praha.

Prameny:

Aktuálně.cz, dostupné na: <http://aktualne.centrum.cz>.

BBC Czech, dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/czech>.

BBC News, dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news>.

Britské listy, dostupné na: <http://blisty.cz>.

Center for Strategic and International Studies, dostupné na: <http://csis.org>.

Česká televize, dostupné na: <http://www.ceskatelevize.cz>.

České noviny.cz. Portál ČTK, dostupné na: <http://www.ceskenoviny.cz>.

Deník.cz, dostupné na: <http://www.denik.cz>.

Deník veřejné správy, dostupné na: <http://denik.obce.cz>.

Idnes.cz, dostupné na: <http://zpravy.idnes.cz>.

Ihned.cz, dostupné na: <http://zpravy.ihned.cz>.

Lidovky.cz, dostupné na: <http://www.lidovky.cz>.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, dostupné na: <http://www.mzv.cz>.

Novinky.cz, dostupné na: <http://www.novinky.cz>.

Politics.hu, dostupné na: <http://www.politics.hu>.

Profit.cz, dostupné na: <http://profit.tyden.cz>.

Reuters, dostupné na: <http://www.reuters.com>.

Strany a volby, dostupné na: <http://www.stranyavolby.cz>.

The Visegrad Fund, dostupné na: <http://www.v4nationalism.eu>.

Website of the Hungarian Government, dostupné na: <http://www.kormany.hu/en>.

7 Résumé

The aim of my thesis was the familiarization with the development of the Hungarian political system after 1989, after the fall of communism in the country. The thesis approaches the formation of the new democratic structures, the function of individual components of the legislative, executive and judicial powers, namely the Parliament, the government, the president and the courts. The Constitutional Court is outside of the judicial power. I focused on electoral and party system, its rules of running and the principles of the election. The thesis also shows the development of political parties and various electoral period in the last 20 years. Here I focus on elections, government formation after the election, what succeeded or failed to parties and other political events.